

EL PLURILINGÜISME A L'EUROPA ROMÀNICA

Termòmetre Lingüístic
Marc d'Ensenyament de Llengües Vives

Ensenyament plurilingüe
a les escoles de llengua catalana,
obert a les llengües romàniques
amb l'anglès com a llengua transnacional

R + D + I

Societat Catalana de Pedagogia
Institut d'Estudis Catalans

Aprendre diverses llengües és una oportunitat i una necessitat, no només per mera exigència del mercat laboral, sinó perquè, al capdavant, l'aprenentatge de llengües i cultures estrangeres ens obre la porta a entendre el món des d'altres perspectives i sensibilitats, alhora que ens ajuda a comprendre les maneres diferents de segmentar la realitat, atès que cada sistema lingüístic aporta la seva cosmovisió i els seus filtres de simbolització.

L'aprenentatge de llengües no ha resultat prou eficaç a Catalunya. En primer lloc, perquè el tractament uniforme de la llengua no pot donar resposta a una societat tan diversa com la nostra. Sovint, es programa l'ensenyament de la llengua per a la franja intermèdia d'alumnes. En segon lloc, perquè hem volgut trasplantar models d'altres països, en comptes d'elaborar-ne un de propi que s'ajusti a la nostra realitat sociocultural. Aquest fet s'ha materialitzat en un model d'aprenentatge de llengües que obliga l'infant a aprendre una llengua partint de zero, com una gran dificultat, desmotivadora, quan es pot partir del què ja sap per la proximitat entre llengües. En iniciar-se en un aprenentatge receptiu l'infant ha de constatar que cap llengua no és del tot desconeguda, que hi ha palanques de pas entre llengües. Les llengües són diferents, molt o poc, però han copiat les unes de les altres i sempre es troben paraules, expressions i construccions comuns o semblants, especialment quan són de la mateixa família lingüística.

La Societat Catalana de Pedagogia, filial de l'Institut d'Estudis Catalans, està impulsant la recerca i el desenvolupament (R+D+I) d'una prova que permet fer un diagnòstic pedagògic de competència lingüística i pronòstic de l'amplitud de llengües que cada infant pot aprendre. Aquest instrument, denominat **Termòmetre Lingüístic (TL)**, ha de permetre programar l'ensenyament de llengües estrangeres de manera diversa segons les possibilitats dels alumnes i l'han de poder aplicar els mestres d'aula, que coneixen els infants, per a valorar la seva competència a cinc anys d'edat en una situació habitual de classe. Un segon instrument, **Marc d'Ensenyament de Llengües Vives (MELvives)** aporta una estructura per a fonamentar científicament la presa de decisions segons els referents de cada escola i equilibrant les tensions entre polaritats inevitables en una societat complexa.

L'Institut d'Estudis Catalans ha fet conveni de col·laboració amb el Departament d'Ensenyament de la Generalitat de Catalunya. El Grup Promotor Santillana, amb conveni de mecenatge científic, assumeix l'edició i la distribució. La Fundació Carulla hi dona suport perquè s'impulsi l'escola catalana.

Procés d'impuls i aprofundiment de la recerca

2005, Constatem la falta de voluntat de parlar la llengua catalana, ben apresada, entre molts adolescents d'educació secundària. Les hores d'ensenyament de llengua anglesa anticipada des dels quatre anys d'edat no dona la competència esperada en finalitzar l'educació primària. L'ensenyament uniforme per a tots és ineficaç tant per als alumnes avançats (sovint els que estudien anglès extraescolar) com que pels que tenen dificultats en les llengües i cal pensar en itineraris diferenciats per als alumnes.

2008, Projectem l'elaboració d'una prova de competència lingüística. 2012, Un equip pluridisciplinari emprèn l'elaboració. 2014, Es disposa del TL, es fa un primer pilotatge i vista l'acceptació dels mestres es comença a estendre. Equips locals entrenen les adaptacions a la llengua occitana i a les variants balears del català.

2014, Un equip d'experts de molt diverses disciplines, reunits a la Universitat Catalana d'Estiu, aporten fonament per a elaborar el MELvives. Hi som presents estudiosos de totes les terres de llengua catalana i també de llengua occitana. S'estructura i redacta el MELvives que es comença a difondre l'any 2016.

2017, Més de quatre-centes escoles de Catalunya, totes les escoles occitanes, unes vuitanta escoles de les Illes Balears i quatre escoles d'Andorra participen aplicant el TL i projectant a partir del MELvives.

Recerca + Desenvolupament + Innovació

Aquesta recerca és específicament de pedagògica com a ciència, sovint tan desatesa i desenfocada. La ciència pedagògica es construeix sobre fonaments: el coneixement de l'infant o humà a educar i les finalitats educatives prèviament apuntades. Aquesta és la fase de **recerca (R)** i s'aplega coneixement de: biofisiologia, neurociència, psicolingüística, sociolingüística, psicologia evolutiva. Les finalitats han de correspondre a la societat actual i cal coneixement de la sociologia, de les opcions de les filosofies de l'educació, dels límits polític-jurídics i dels condicionats geogràfics i econòmics.

La pedagogia ha de fer un disseny sistèmic de tot aquest coneixement científic que pugui ajustar-se a diversos ambients: didàctica, organització escolar i orientació educativa. En la fase de **desenvolupament (D)** la pedagogia té també una dimensió d'enginyeria social i ha d'inventar o produir instruments. Així s'ha produït el TL, un instrument per als mestres d'educació infantil que han de poder contrastar la seva observació sistemàtica amb un diagnòstic homologable en sessions psicopedagògiques d'equip. Als equips directius i al conjunt de l'equip docent se'ls proporciona el MELvives, una estructura per a elaborar a cada escola el propi projecte plurilingüe.

Recerca i desenvolupament han de conduir a la fase **d'innovació (I)** que solament poden fer els docents posant atenció a la realitat de la seva escola. Amb instruments que tenen consistència científica i sessions pedagògiques habituals de reflexió sobre la pròpia pràctica poden prendre les decisions adequades. Aquesta és l'autèntica formació interna en centre que impulsarà que tots els mestres esdevinguin plurilingües com correspon en la societat actual.

És una recerca oberta atès que no acaba amb un informe. Els membres de l'equip de recerca esdevenen formadors i els mestres més impulsors també esdevenen formadors. Ara la recerca es fa entre iguals i la formació també es fa entre iguals. Se'n deriven més realitzacions de transferència de coneixement com les *jornades d'intercanvi d'experiències* i els nous instruments: *Escala de descriptors de l'escola plurilingüe*, *Pauta d'Observació de l'Expressió Espontània*. És una recerca pedagògica col·laborativa, sempre oberta com sempre ho és l'educació.

Barcelona / Catalunya, març de 2017